

*Н. А. Сіцинський,
к. держ. упр., головний науковий співробітник,
Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, м. Київ*

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.2.118

ОБРОБКА ТА АНАЛІЗ ПЕРВИННОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПИТАНЬ, ЯКІ Є НАЙБІЛЬШ АКТУАЛЬНИМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

*N. Sitsinskiy,
Candidate of sciences in public administration, Ph.D.,
Chief Scientist Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv*

PROCESSING AND ANALYSIS OF THE PRIMARY SOCIOLOGICAL INFORMATION
ON THE QUESTIONS WHICH ARE MOST MOST ACTIVE FOR THE PROVISION
OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE IN THE FOREIGN POLITICAL SECTOR

У статті зазначено, що для аналізу первинної соціологічної інформації щодо питань, які є найбільш актуальними для забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері було використано блок соціологічних методів: методи моніторингу, експертної оцінки, соціологічного анкетування; блок аналітичних методів: методи математичної статистики, кореляційного, факторного, дисперсійного аналізів, лінійної моделі оцінки значущості досліджуваних показників. Наголошено, що одним із основних завдань нашої роботи є визначення рівня ефективності формування та реалізації державної політики забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері. Запропоновано перелік питань для складання анкети соціологічного опитування та проведення експертної оцінки з питань забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері. Проведено соціологічне опитування державних службовців за блоками питань згрупованих за стратегічними напрямками політики національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері, яке мало на меті визначення вагомості внутрішніх та зовнішніх викликів національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері та розкриття змісту актуальних загроз національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері та подальшої їх оцінки за пріоритетною значущістю.

The article states that for the analysis of primary sociological information, concerning the issues that are most relevant for ensuring national security of Ukraine in the foreign policy sphere, a block of sociological methods was used – methods of monitoring, expert assessment, sociological

questionnaires; block of analytical methods — methods of mathematical statistics, correlation, factor, dispersion analyzes, linear model of estimation of significance of the studied indicators. It is emphasized that one of the main tasks of our work is to determine the level of effectiveness of the formation and implementation of the state policy of ensuring the national security of Ukraine in the foreign policy sphere. The list of questions for the compilation of the questionnaire of the sociological survey and the expert evaluation on the issues of ensuring the national security of Ukraine in the foreign policy sphere are proposed. A sociological survey of civil servants was conducted on blocks of questions grouped under the strategic directions of the policy of national security of Ukraine in the foreign policy sphere, which aimed to determine the importance of internal and external challenges to Ukraine's national security in the foreign policy sphere and to reveal the content of the actual threats to Ukraine's national security in the foreign policy sphere and their subsequent ratings of priority significance. By the values of the Kaiser-Meyer-Olkin criterion, the sample is sufficiently adequate for factor analysis (0.687). Factor analysis, in accordance with the objectives of our sociological study, was used for the selection and unification of information, the main task of which is to group the investigated causes by the main differences established during the correlation analysis. This allowed the formation of aggregate variables by reducing the initial mass of data and obtaining their optimized structure, as well as establishing those ones which in the aggregate influence the effectiveness of the formation and implementation of the state policy of ensuring the national security of Ukraine in the foreign policy sphere.

Ключові слова: державна політика національної безпеки, система забезпечення національної безпеки, виклики та загрози національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері, соціологічне опитування.

Key words: the state policy of national security, the system of ensuring national security, the challenges and threats to the national security of Ukraine in the foreign policy sphere, sociological survey.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Побудована за роки незалежності система забезпечення національної безпеки України під час загострення відносин з Російською Федерацією виявила свою слабкість. Серед головних причин, які призвели до низької ефективності системи забезпечення національної безпеки України виявлено наступні: система забезпечення національної безпеки України будувалась на основі застарілої радянської системи, радянського законодавства і досвіду її функціонування у минулому столітті в умовах двополярного світу; формування системи забезпечення національної безпеки України відбувалось під тиском світових та регіональних лідерів, які виходили з власних національних інтересів, а не із інтересів України; політичне керівництво України протягом всього періоду незалежності держави формально ставилось до захисту національних інтересів, зокрема щодо формування та розвитку системи забезпечення національної безпеки України та ін. Перерахованих причин низької ефективності системи забезпечення національної безпеки України достатньо для того щоб ініціювати питання про її докорінне реформування починаючи від створення моделі її функціонування та формування нової цілісної системи законодавчих актів у сфері національної безпеки і оборони України [9].

Отже, для того, щоб якісно виконати таке непросте завдання, яке стоїть перед органами державного військового управління, необхідно перш за все провести обробку та детальний аналіз первинної соціологіч-

ної інформації, щодо питань, які є найбільш актуальними для забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що дослідженню процесів реформування системи забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері присвячені роботи дослідників: В.П. Горбуліна, І.А. Грицяка, А.Б. Качинського, В.А. Ліпкана, В.М. Телелима, В.І. Почепцова, А.А. Падеріна, Г.М. Перепелиці, Т.С. Стародуб, Г.П. Ситника, А.І. Семенченка, А.С. Сіцинського, О.М. Суходолі, І.А. Храбана, Л.Д. Чекаленко, В.О. Чалого та ін.

Заслужують на увагу проведені соціологічні дослідження про стан та перспективи формування та реалізації державної політики національної безпеки України в Національному інституті стратегічних досліджень, Українському центрі економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Національній академії державного управління при Президентові України та ін.

Водночас наукові публікації, що пов'язані із питаннями щодо проведення аналізу первинної соціологічної інформації, із питань, які є найбільш актуальними для забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері, практично відсутні, що обумовлює необхідність у проведенні подальших наукових пошуків з цієї проблематики.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обробка та аналіз первинної соціологічної інформації, щодо питань, які є найбільш актуальними для забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Метою соціологічного опитування, проведеного у червні — серпні 2018 р. було вивчення ставлення державних службовців до питань, які є найбільш актуальними для ефективного функціонування системи забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері [1—8], а саме:

1. Як Ви вважаєте, якими на сьогодні для України є внутрішні та зовнішні виклики національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері.

2. Які загрози національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері на Вашу думку є актуальними.

3. Які причини на Вашу думку призвели до втрати Україною контролю над територією площею майже 45 тис. квадратних кілометрів, на якій проживало 6 млн громадян.

Факторний аналіз, відповідно до завдань нашого соціологічного дослідження, використовувався для відбору та уніфікації інформації, і основним завданням якого є групування досліджуваних причин за основними відмінностями встановлених в ході кореляційного аналізу. Це дозволило сформувати агрегатні змінні шляхом скорочення вихідного масиву даних і отримати їх оптимізовану структуру, а також встановити ті з них, які найбільшим чином у сукупності впливають на ефективність формування та реалізації державної політики національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері.

До першого питання щодо проведення факторного аналізу було включено шість внутрішніх викликів національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері: падіння авторитету і рівня довіри до органів державної влади з боку громадян України; діяльність сепаратистських, екстремістських, російсько-терористичних угруповань; втрата контролю над ділянкою українсько-російського державного кордону, яка становить 409,3 км з Російською Федерацією; контрабанда на кордонах України із суміжними державами; корупція в органах державної влади України; повільне проведення євроінтеграційних реформ у державі. Отже, як свідчать результати тесту Kaiser-Meyer-Olkin та критерій сферичності Barletta, вибірка для проведення факторного аналізу є прийнятною (КМО: 0,774 — достатня адекватність; $p < 0,000$).

Проведений факторний аналіз, дозволив виокремити два фактори що відносяться до внутрішніх викликів, які здійснюють вагомий вплив на забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері із сукупною пояснюваною дисперсією 62,7%.

Перший фактор характеризують процеси контролю за державним кордоном із внеском до сукупної дисперсії 32,2%, і які впорядковані нами за факторним навантаженням: контрабанда на кордонах України із суміжними державами (0,877), втрата контролю над ділянкою українсько-російського державного кордону, яка становить 409,3 кілометри (0,841).

Другий фактор більшою мірою характеризують процеси та ефективність діяльності органів державного військового управління із внеском до сукупної дисперсії 30,5%, а саме: протидію діяльності сепаратистських, екстремістських російсько-терористичних угруповань (факторне навантаження 0,823); корупція в органах державної влади (0,694); повільне проведення євроінтеграційних реформ (0,584); падіння авторитету і довіри до органів державної влади з боку громадян України (0,548).

На нашу думку, цей фактор є провідним чинником впливу на ефективність процесів реалізації державної політики національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері та обумовлює необхідність розробки програми дій щодо удосконалення діяльності органів державного військового управління щодо забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері за функціональними напрямками і рівнями управління.

Щодо визначення вагомості зовнішніх викликів національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері, до яких віднесено: нарощування Росією поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь; незавершеність договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону та неврегульованість питань щодо дотримання режиму українсько-російського державного кордону; зовнішній вплив російських спецслужб на кризові трансформаційні процеси в Україні; поява псевдо-сепаратистських рухів та мілітарних угруповань; недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності; активність розвідувальної та розвідувально-диверсійної діяльності спеціальних служб Російської Федерації; маніпулювання суспільною свідомістю через російські ЗМІ, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації щодо воєнно-політичної ситуації в Україні.

Результати дисперсійного аналізу Фрідмана та конкордації Кендалла — 0,63651 свідчать, що узгодженість експертних оцінок з даного блоку питань анкети є достатньою.

Переважною більшістю респондентів, що підтверджується достовірно значущими значеннями Q критерія визнано наявність шести із семи зовнішніх викликів, окрім появи псевдо сепаратистських рухів та мілітарних угруповань ($Q = -0,502$), щодо якої респонденти висловили діаметрально протилежні судження. Загальна кількість позитивних відповідей за цим розділом анкети становила 67,8% проти 32,2% негативних, що дозволяє констатувати з урахуванням високого і достовірно значущого Q критерія — 22,766, наявність вагомих зовнішніх викликів національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері. Впорядкування зовнішніх викликів з урахуванням їх вагових коефіцієнтів дозволило визначити їх рейтингову значущість, а саме: маніпулювання суспільною свідомістю через російські ЗМІ, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації щодо воєнно-політичної ситуації в Україні (24,4 бали, 1 місце в рейтингу); незавершеність договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону та неврегульованість питань щодо дотримання режиму українсько-російського дер-

жавного кордону (23,0 бали, 2 місце в рейтингу); нарощування Росією поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь (21,3 бали 3 місце в рейтингу). Менш вагомими респонденти вважають зовнішні такі виклики: поява псевдо сепаратистських рухів та мілітарних угруповань (9,9 бали, 7 місце в рейтингу); недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності; активність розвідувальної та розвідувально-диверсійної діяльності спеціальних служб Російської Федерації (16,3 бали, відповідно 5 та 6 місця в рейтингу).

Доцільно зауважити, що великою кореляційною залежністю характеризуються показники висловлених думок експертів між появою псевдо сепаратистських рухів та мілітарних угруповань з одного боку та активністю розвідувальної та розвідувально-диверсійної діяльності спеціальних служб Російської Федерації з другого, що свідчить про апріорну доцільність розглядати їх появу як планову та систему діяльності відповідних спецслужб Росії (тау Кендалла 1,000).

Результат тесту перевірки вибірки на адекватність (КМО=0,781) свідчить, що вибірка є прийнятною для проведення факторного аналізу.

Проведений факторний аналіз дозволив виокремити два фактори із накопиченою пояснюваною сукупною дисперсією 65,8%.

Перший фактор із пояснюваною дисперсією 41,0% утворили наступні компоненти, які проранжовані нами за факторними навантаженнями: активність розвідувальної та розвідувально-диверсійної діяльності спеціальних служб Російської Федерації (0,827); зовнішній вплив російських спецслужб на кризові трансформаційні процеси в Україні (0,806); нарощування Росією поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь (0,763); поява псевдо-сепаратистських рухів та мілітарних угруповань (0,616).

У другий фактор із пояснюваною дисперсією 24,7% увійшли наступні чинники: маніпулювання суспільною свідомістю через російські ЗМІ, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації щодо воєнно-політичної ситуації в Україні (0,903); незавершеність договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону та нерегульованість питань щодо дотримання режиму українсько-російського державного кордону (0,650); недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності (0,600).

Таке групування компонентів у фактори дозволяє констатувати, що провідними є комплексні зовнішні виклики національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері з боку Російської Федерації, а другими за значущістю є недоліки в роботі відповідних державних органів влади України щодо удосконалення механізмів забезпечення міжнародної безпеки в межах існуючих глобальних безпекових структур.

Наступне питання соціологічного дослідження полягає у визначенні змісту актуальних загроз національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері, до яких віднесено: застосування Росією проти України нового типу військової агресії — гібридної війни; наявність у регіоні заморожених конфліктів, можливість

дестабілізації ситуації на територіях із невизначеним статусом із подальшим переростанням у збройне протистояння; відсутність ефективних політичних та дипломатичних механізмів урегулювання регіональних конфліктів, неможливість існуючих міжнародних структур безпеки оперативно реагувати на кризові ситуації; відсутність єдиної позиції країн чорноморського регіону щодо протидії виявам військової агресії з боку Росії проти України; нелегальна міграція; торгівля людьми; поширення зброї масового ураження; нелегальна торгівля зброєю; контрабанда наркотичних речовин; прояви міжнародного тероризму, діяльність транснаціональних злочинних організацій; неможливість забезпечити безпеку транспортних комунікацій та постачання енергоресурсів до України та країн ЄС.

Як переконливо свідчить коефіцієнт конкордації Кендалла 0,700, узгодженість думок експертів є достатньо високою.

Достовірно значущі показники Q критерія дозволяють констатувати, що дев'ять із одинадцяти загроз на думку переважної більшості респондентів є актуальними. За пунктами 6.6 (торгівля людьми) та 6.5 (нелегальна міграція) анкети значення Q критерія становило 0,167 та -2,872, що в першому випадку не дозволяє зробити обґрунтованих висновків щодо актуальності цієї загрози, адже експертні оцінки розподілились на 50,4% — так та 49,6% — ні, а за пунктом 6.5 достовірно переважна більшість респондентів вважає, що ця загроза є менш значущою (43,5% відповідей "так" та 56,5% відповідей "ні").

У цілому значення Q критерія за усіма пунктами анкети становило 17,466, що на думку переважної більшості респондентів свідчить про наявність низки актуальних загроз національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері.

Впорядкування актуальних загроз національній безпеці України в зовнішньополітичній сфері за моделлю рейтингової оцінки виявило наступне їх ранжування за значущістю, а саме: застосування Росією проти України нового типу військової агресії — гібридної війни (1 місце із 24,5 балами); відсутність ефективних політичних та дипломатичних механізмів урегулювання регіональних конфліктів, неможливість існуючих міжнародних структур безпеки оперативно реагувати на кризові ситуації (2 місце із 20,1 балами); нелегальна торгівля зброєю (3 місце із 19,2 балами). Менш актуальними на думку експертів є наступні загрози: нелегальна міграція (11 місце із 7,2 балами); торгівля людьми (10 місце із 9,5 балами); контрабанда наркотичних речовин (9 місце із 11,8 балами).

Аналіз кореляційної матриці досліджуваних показників свідчить про велику наявність достовірно значущих коефіцієнтів кореляції "тау Кендалла", наприклад, між застосуванням Росією проти України нового типу військової агресії — гібридної війни з одного боку та низкою інших чинників: відсутністю ефективних політичних і дипломатичних механізмів урегулювання регіональних конфліктів; торгівлею людьми; нелегальною торгівлею зброєю; міжнародним тероризмом і діяльністю транснаціональних злочинних організацій; неможливістю забезпечити безпеку транспортних комунікацій та постачання енергоресурсів. Такі корелятивні взаємоз-

в'язки логічно узгоджуються із змістом засобів та методів ведення гібридних воєн.

Значення критерія перевірки вибірки для проведення факторного аналізу свідчить, що вибірка є адекватною ($KMO=0,748$).

Отже, проведений факторний аналіз анкети щодо даного питання дозволив виокремити три фактори із накопиченою пояснюваною сукупною дисперсією 59,6%, які здійснюють вагомий вплив на стан національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері в сукупності та певній комбінаториці актуальних загроз.

Перший фактор із внеском до накопиченої дисперсії 21,7% утворили наступні види актуальних загроз впорядковані нами за факторними навантаженнями: наявність у регіоні заморожених конфліктів, можливість дестабілізації ситуації на територіях із невизначеним статусом із подальшим переростанням у збройне протистояння (0,825); застосування Росією проти України нового типу військової агресії — гібридної війни (0,737); відсутність єдиної позиції країн чорноморського регіону щодо протидії виявам військової агресії з боку Росії проти України (0,618); неможливість забезпечити безпеку транспортних комунікацій та постачання енергоресурсів до України та країн ЄС (0,609); відсутність ефективних політичних та дипломатичних механізмів урегулювання регіональних конфліктів, неможливість існуючих міжнародних структур безпеки оперативне реагувати на кризові ситуації (0,506).

У другий фактор увійшли компоненти із внеском до накопиченої дисперсії 19,9% такі актуальні загрози: торгівля людьми (0,804); нелегальна міграція (0,793); контрабанда наркотичних речовин (0,706).

До третього фактору, із внеском 18,3% нами було віднесено наступні загрози: поширення зброї масового ураження (0,817); прояви міжнародного тероризму, діяльність транснаціональних злочинних організацій (0,714); нелегальна торгівля зброєю (0,719).

На нашу думку, перший фактор характеризує ефективність роботи органів державної влади України у зовнішньополітичній сфері, та в першу чергу дипломатичної служби України, другий, роботу силових та правоохоронних структур у тому числі, Державної прикордонної служби України, адже одними із провідних завдань якої є протидія нелегальній міграції, торгівлі людьми, контрабанді наркотичних речовин, зброї тощо.

Наступне питання соціологічного дослідження присвячено найбільш болючому питанню для Української держави щодо встановлення причин, які призвели до втрати Україною контролю над територією площею майже 45 тисяч квадратних кілометрів, на якій проживало 6 мільйонів громадян, до яких віднесено: упровадження військово-політичним керівництвом держави пацифістська система забезпечення національної безпеки і оборони України; суб'єктами забезпечення національної безпеки України не вжито низку політичних, дипломатичних, військових та інших превентивних заходів щодо виявлення викликів та загроз національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері; декларативними виявилися спроби Міністерства закордонних справ України забезпечити політико-дипломатичну підтримку провідних міжнародних безпекових органі-

зацій (ООН, ОБСЄ, НАТО), а також країн-гарантів суверенітету та територіальної цілісності України щодо мирного врегулювання військового конфлікту на Донбасі; неповною мірою здійснено оперативне, кадрове, ресурсне, психологічне, військово-технічне забезпечення підрозділів структур сектору безпеки і оборони, що зумовило низьку ефективність заходів оперативного (бойового) та військового прикриття лінії державного кордону.

Узгодженість експертних оцінок підтверджується достатньо високим значенням коефіцієнту конкордації Кендалла, який становить 0,62500.

Достовірно визначеною більшістю експертних оцінок встановлено, що три з чотирьох причин, що призвели до втрати контролю над східними територіями України, є пріоритетними, що підтверджується відповідними значеннями Q критерія. Лише за пунктом 7.1 анкети (упроваджена військово-політичним керівництвом держави пацифістська система забезпечення національної безпеки і оборони України) відповіді респондентів висвітлили протилежні думки, 52,7% — так, 47,3% — ні, а значення Q критерія становило 1,174, що на рівні значущості 1,64 не дозволяє зробити обґрунтованих висновків щодо переважної більшості експертних оцінок в позитивному або негативному їх значенні. В цілому ж за усіма пунктами цього розділу анкети загальна кількість позитивних відповідей становила 69,3%, а негативних — 30,7%, що за високого значення Q критерія 18,749 дозволяє стверджувати про переважну однотайну більшість висловлювань респондентів щодо змісту і фактичну наявність причин, що призвели до втрати контролю за відповідними територіями України.

Отже, рейтингова оцінка вагомості причин, які призвели до втрати Україною контролю над східними територіями дозволяє констатувати, що найбільш провідними з них є: суб'єктами забезпечення національної безпеки України не вжито низку політичних, дипломатичних, військових та інших превентивних заходів щодо виявлення викликів і загроз національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері (1 місце в рейтингу — 26,2 бали) та неповною мірою здійснено оперативне, кадрове, ресурсне, психологічне, військово-технічне забезпечення підрозділів структур сектору безпеки і оборони, що зумовило низьку ефективність заходів оперативного (бойового) та військового прикриття лінії державного кордону (2 місце в рейтингу — 26,1 бали). Менш вагомими на думку респондентів є наступні причини: декларативними виявилися спроби Міністерства закордонних справ України забезпечити політико-дипломатичну підтримку провідних міжнародних безпекових організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО), а також країн-гарантів суверенітету та територіальної цілісності України щодо мирного врегулювання військового конфлікту на Донбасі (14,4 бали) та упроваджена військово-політичним керівництвом держави пацифістська система забезпечення національної безпеки і оборони України (13,1 бал).

Слід відзначити, що достовірно високе значення коефіцієнту кореляції "тау Кендалла" (1,000, $p < 0,05$) між показниками 7.2 (суб'єктами забезпечення національної безпеки України не вжито низку політичних, дипломатичних, військових та інших превентивних за-

ходів щодо виявлення викликів та загроз національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері) та 7.4 (неповною мірою здійснено оперативне, кадрове, ресурсне, психологічне, військово-технічне забезпечення підрозділів структур сектору безпеки і оборони, що зумовило низьку ефективність заходів оперативного (бойового) та військового прикриття лінії державного кордону) пунктів анкети, які визнані експертами як провідні причини, підтверджують наявність високого значення механізмів координації міжвідомчих дій у процесах застосування підготовчих, превентивних заходів в частині оперативного, кадрового, ресурсного, психологічного, військово-технічного забезпечення підрозділів структур сектору безпеки і оборони.

Недооцінка механізмів координації зумовила низьку ефективність заходів оперативного (бойового) та військового прикриття лінії державного кордону, знизила ефективність виявлення викликів та загроз національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері.

За значеннями критерію Kaiser-Meyer-Olkin вибірка є достатньо адекватною для проведення факторного аналізу (0,687).

Отже, в результаті проведеного факторного аналізу було виокремлено лише один фактор із пояснюваною сукупною дисперсією 51,9% і до якого увійшли усі чотири причини які призвели до втрати Україною контролю над східними територіями, із наступними факторними навантаженнями: неповною мірою здійснено оперативне, кадрове, ресурсне, психологічне, військово-технічне забезпечення підрозділів структур сектору безпеки і оборони, що зумовило низьку ефективність заходів оперативного (бойового) та військового прикриття лінії державного кордону (0,839); суб'єктами забезпечення національної безпеки України не вжито низьку політичних, дипломатичних, військових та інших превентивних заходів щодо виявлення викликів та загроз національній безпеці України у зовнішньополітичній сфері (0,737); упроваджена військово-політичним керівництвом держави пацифістська система забезпечення національної безпеки і оборони України (0,703); декларативними виявилися спроби Міністерства закордонних справ України забезпечити політико-дипломатичну підтримку провідних міжнародних безпекових організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО), а також країн-гарантів суверенітету та територіальної цілісності України щодо мирного врегулювання військового конфлікту на Донбасі (0,580).

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що факторний аналіз, відповідно до завдань нашого соціологічного дослідження використовувався для відбору та уніфікації інформації, основним завданням якого є групування досліджуваних причин за основними відмінностями встановлених в ході кореляційного аналізу. Це дозволило сформулювати агрегатні змінні шляхом скорочення вихідного масиву даних і отримати їх оптимізовану структуру, а також встановити ті з них, які найбільшим чином в сукупності впливають на ефективність формування та реалізації державної політики забезпечення національної безпеки України в зовнішньополітичній сфері.

Література:

- Кулинич Р.О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку: навч. посіб. / Р.О. Кулинич. — К.: Знання, 2007. — 311 с.
- Бююль А. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей / А. Бююль, Ц. Петер. / Пер. с нем. — СПб.: ООО "ДиаСофтЮП", 2005 — 608 с.
- Наследов А. Д. SPSS: компьютерный анализ данных в психологии и социальных науках: учеб. пособ. / А.Д. Наследов. — СПб.: Питер, 2005. — 416 с.
- Вайдлих В. Социодинамика: системный подход к математическому моделированию в социальных науках: [пер. с англ.] / [под ред. Ю.С. Попкова, А.Е. Семечкина]; изд. 2-е. — М.: Едиториал УРСС, 2005. — 480 с.
- Кобзарь А.И. Прикладная математическая статистика. Для инженеров и научных работников / А.И. Кобзарь. — М.: Физматлит, 2006. — 816 с.
- Кулинич О.І. Теорія статистики: підручн. / О.І. Кулинич, Р.О. Кулинич [4-те вид., переробл.ідоповн.] — К.: Знання, 2009. — 311 с.
- Статистика для менеджеров с использованием Microsoft Excel: [пер. с англ.]; 4-е изд. — М.: Издательский дом "Вильямс", 2004 — 1312 с.: ил. (парал. тит. англ.).
- Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В.А. Ядов. 3-е изд., испр. — М.: Омега-Л, 2007. — 567 с.
- Аналіз державної політики у сфері національної безпеки і оборони України: авт. кол. Андрій Дацюк, Валерій Садовський, Олексій Полтораков, Рена Марутян. Київ, 2015. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Analiz-polityky-NB-pravl-final.pdf>

References:

- Kulinich, R.O. (2007), "Statistical evaluation of factors of socio-economic development" [navchal`ny`j posibny`k], 311 p. Kyiv, Ukraine.
- Byul, A. (2005), "SPSS: the art of information processing. Analysis of statistical data and restoration of hidden patterns", 608 p. Moscow, Russia.
- Nasledov, A.D. (2005), "SPSS: Computer Analysis of Data in Psychology and Social Sciences" [uchebnoye posobiye], 416 p. Peter, Russia.
- Vaydlich, V. (2005), "Sociodynamics: a systematic approach to mathematical modeling in the social sciences", 480 p. Moscow, Russia.
- Kobzar, A.I. (2006), "Applied mathematical statistics. For engineers and scientists", 816 p. Moscow, Russia.
- Kulinich, O.I. (2009), "Theory of Statistics" [pidruchnyk], 311 p. Kyiv, Ukraine.
- Statistics for managers using Microsoft Excel (2004), 1312 p. Moscow, Russia.
- Yadov, V.A. (2007), "The strategy of sociological research. Description, explanation, understanding of social reality", 567 p. Moscow, Russia.
- Datsyuk, A. Sadovsky, V. Poltorakov, O. and Marutian, R. (2015), available at: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Analiz-polityky-NB-pravl-final.pdf> (Accessed 14 January 2019).

Стаття надійшла до редакції 14.01.2019 р.